

Stockholm 2024-06-04

Yttrande Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxen- utbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16)

Inledning

Sveriges Skolledare vill inledningsvis framföra att utredarens förslag gällande införande av en yrkesskola för vuxna har varit svåra att ta ställning till. I betänkandet saknas en tydlig beskrivning av vilka hinder som föreligger idag för en bättre kompetensförsörjning på arbetsmarknaden, vilket gör att den föreslagna lösningen inte går att sätta i relation till andra möjliga utvecklingsvägar.

Förbundet uppfattar att utredaren inte har getts tillräckligt stor frihet att belysa samhällsproblemet och utvärdera olika möjliga lösningar, vilket riskerar att leda till ej avsedda effekter för redan befintliga verksamheter. Hårt styrda och mycket snäva direktiv till en utredare innebär att vissa, kanske mest logiska, förbättringar inte kan föreslås, vilket i förlängningen leder till ett samhällsekonomiskt sämre utnyttjande av offentliga resurser. Sveriges Skolledare ser med oro på den utvecklingen.

Förslag 3.2.1 Det ska införas en ny yrkesutbildning för vuxna

Förbundet anser att det är oklart vilken målgrupp satsningen i huvudsak ska riktas mot. Utredaren bedömer att det mest sannolika är att den huvudsakliga målgruppen har en tidigare genomförd gymnasieutbildning, men vill/behöver växla karriär och därmed börja om med en annan yrkesutbildning på gymnasial nivå. Samtidigt föreslås behörighetskraven inte ligga högre än vissa godkända betyg på grundskolenivå, även om utredaren föreslår att Myndigheten för yrkeshögskolan ska kunna få meddela föreskrifter om särskilda förkunskaper. En femtedel av årsplatserna i en utbildning föreslås också få tilldelas sökande som inte uppfyller förkunskapskraven men som bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen och utöva yrket.

Sammantaget gör denna disparata bild av målgruppen att det är svårt som remissinstans att ta ställning till förslagen och ställa dem i relation till redan befintligt utbildningsutbud.

Sveriges Skolledare ställer sig därför frågande till förslaget om att införa ytterligare en utbildningsform som skulle utgöra ännu ett parallellspår till det redan befintliga utbudet. Vid sidan av Komvux, folkhögskolornas yrkesutbildningar samt arbetsförmedlingens utbildningar, som utredaren nämner, finns även

yrkesintroduktion, IMY inom gymnasieskolans ram för dem som inte har de godkända betyg från grundskolan som behövs för behörighet på yrkesprogram, eller som vill komma ut snabbt i arbetslivet. Sammantaget menar förbundet att det finns en stor risk för försämrade överblickbarhet för de studerande och en ineffektiv användning av samhällets resurser med så många parallella utbildningsformer.

Förslag 3.2.3 Yrkesskolan bör vara ett komplement till befintliga gymnasiala yrkesutbildningar för vuxna

Utredaren menar att yrkesskolan ska erbjuda yrkesutbildningar som inte erbjuds inom Komvux eller erbjuds i för liten omfattning för att kunna svara upp mot arbetsmarknadens behov. Det kan exempelvis handla om små yrkesområden där det är nödvändigt med riksrekrytering för att få tillräckligt med underlag för en utbildning. Enligt utredaren är den målgrupp som lyfts fram för utbildningsformen primärt inte heller prioriterad för en utbildning inom Komvux, och yrkesskolan skulle, enligt utredarens argumentation, därmed utgöra ett komplement till de utbildningar som redan erbjuds även ur den aspekten.

Sveriges Skolledare konstaterar dock att regelverket för antagning mellan inte skiljer sig så mycket åt att skillnaderna mellan utbildningsformerna är uppenbar. Sveriges Skolledare är kritiska till att utredaren inte också belyst möjligheterna att utveckla redan befintliga utbildningsformer för att möta den uppfattade problematiken.

Förslag 3.3.13 Utbildning i yrkesskolan ska få tillgodoräknas i en examen från komvux

För att undvika att en utbildning i den föreslagna yrkeshögskolan blir en återvändsgränd för den studerande föreslår utredaren en ny form av examen i Komvux, allmän examen. Yrkesskolepoängen i den allmänna examen ska sedan kunna räknas om till gymnasiepoäng och så småningom ligga till grund för en gymnasial yrkesexamen.

Sveriges Skolledare ser att en sådan lösning kommer att förutsätta tydliga direktiv för att säkerställa en likvärdig bedömning. Detta gäller inte minst gentemot de kommande ämnena och nivåerna som införs inom vuxenutbildningen som en del av GY/vux25.

Förslag 4.5.1 Elever bör kunna mottas och antas till en sammanhållen yrkesutbildning

Sveriges Skolledare bifaller förslaget.

Sveriges Skolledare bedömer att förslaget kan underlätta administrationen för studie- och yrkesvägledarna och ge en mer likvärdig utbildning, förutsatt att utbildningsanordnarna håller sig till de branschsäkrade yrkespaketen som Skolverket tillhandahåller.

Förslag 5.3.4 En flerårig grundfinansiering ger större förutsägbarhet i statsbidraget för yrkesutbildning inom Komvux

Sveriges Skolledare bifaller förslaget.

Förbundets medlemmar inom verksamhetsformen vuxenutbildning har länge efterfrågat mer långsiktiga förutsättningar. Det föreslagna treåriga grundbidraget förbättrar förutsättningarna för anställningar av personal och för möjligheter att göra nödvändiga investeringar.

Förslag 5.3.7 Statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux ska räknas upp

Sveriges Skolledare bifaller förslaget.

Statsbidraget per årsstudieplats har i princip inte ändrats på 15 år trots de stora kostnadsökningar som skett i omvärlden. Sveriges Skolledare ser mycket positivt på att utredaren föreslår såväl en uppräkningsnivå som en koppling mellan ersättningsnivåerna och skolindex vilket innebär att statsbidraget uppdateras löpande vart tredje år.

Förslag 11.8.1 Avgiften för prövning inom kommunal vuxenutbildning, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola ska höjas till 1 000 kronor per prövning

Sveriges Skolledare bifaller förslaget.

Förbundet ser att det är rimligt att avgiften speglar de stora kostnadsökningar som skett inom sektorn och att en höjning är motiverad.

Förslag 11.8.2 Prövning ska i första hand ske inom ett primärt samverkansområde

Sveriges Skolledare bifaller förslaget.

Förbundet delar den problembeskrivning som utredaren lägger fram och ser att det föreliggande förslaget kan bidra till att upprätthålla förutsättningar för ökad likvärdighet i bedömningen.

Förslag 11.8.3 Rätten till prövning bör begränsas

Sveriges Skolledare bifaller förslaget.

Förbundet delar den problembeskrivning som utredaren lägger fram och ser att det föreliggande förslaget kan bidra till ökad resurseffektivitet.

Förslag 11.8.4 Validering utan prövning ska kunna leda till betyget E

Sveriges Skolledare bifaller förslaget.

Förslag 13.1 Ikraftträdande av förslagen om yrkeshögskola

Lagen och förordningen om yrkeshögskolan föreslås träda i kraft den 1 januari 2026 och tillämpas för första gången på utbildningar som påbörjas efter den 30 juni 2026.

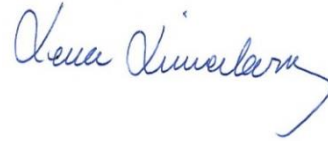
Mot bakgrund av de stora förändringar som kommer att behöva ske med anledning av reformerna inom paketet GY/vux25 menar Sveriges Skolledare att det finns anledning för lagstiftaren att överväga ett senare ikraftträdande.

Med vänlig hälsning

Sveriges Skolledare

Ann-Charlotte Gavelin Rydman
Förbundsordförande

Lena Linnerborg
Utbildningspolitisk Chef